

1 אף שרצה לעשות את שני הדברים: וְהִנְיָא – וכן שנינו בברייתא,
2 אדם שהיו לִפְנֵינוּ בשבת שְׁתֵּי נְרוֹת דֹּלְקוֹת (אֲרוֹבוֹת) וְנִתְכַּוְּן
3 לְכַבּוֹת אֶת זו וְכִיפָה אֶת זו, או שהיו שתיהן כבויות והתכוין לְהַדְלִיק
4 אֶת זו וְהַדְלִיק אֶת זו, והיה שוגג בדבר, פְּטוּר מַחְסָא, משום שהוא
5 מתעסק, שחשב לעשות מלאכה בנר זה ועשה מלאכה בנר אחר.
6 אבל אם התכוין קודם לְהַדְלִיק נר זה, וְלְכַבּוֹת אַחֲרוֹ את הנר האחר,
7 ולבסוף לא עשה כן אלא תחילה כִּיפָה נר זה ואחר כך הַדְלִיק את
8 הנר האחר, אם עשאו בְּנִשְׁמִיחָה אַחַת, שכןפשיטא כיבה קודם נר זה
9 והדליק את הנר האחר, חַיִּיב, והטעם, שכוין שעשאו בבת אחת אי
10 אפשר לומר שהכיביו בנר האחד קודם להדלקה בנר השני, אבל אם
11 עשאו בְּשְׁתֵּי נְשִׁימוֹת, פְּטוּר, משום שכיבה קודם שהדליק, והוא
12 התכוין קודם להדליק ורק אחר כך לכבות, ומוכח מברייתא זו, שאף
13 המתכוין לעשות שתי מלאכות אלא שרצה להקדים מלאכה אחת
14 לשניה, וטעה והקדים את הדבר השני, נחשב מתעסק, וכדברי רבא.
15 הגמרא מבררת את החידוש שבברייתא. שואלת הגמרא: באופן זה
16 שכיבה והדליק בנשימה אחת, פְּשִׁיטָא – הרי פשוט שהוא חייב,
17 ומדוע הוצרכה הברייתא להשמיע זאת. משיבה הגמרא: מֵהוּ
18 הַתִּימָא – היית סבור לומר שאף באופן זה לֹא אֵיתְעַבַד מַחְשְׁבַתִּיהָ –
19 לא נעשתה מחשבתו, דְּהָא הַדְלִיק מְעִיקְרָא בְּעֵי וְלִכְפּוֹף לְכַבּוֹת
20 – שהרי רצה להדליק תחילה ואחר כך לכבות, וְכִי עַבַד מְעַשֶׂה –
21 וכשעשה את מנעשה הנפידה, כִּיפָה וּכְפּוֹף הַדְלִיק הוּא – הרי קודם
22 כיבה ואחר כך הדליק, וְאִימָא – ונאמר שיהיה פְּטוּר, קָא מְשַׁמְעֵ לָן
23 הברייתא שחייב. והטעם לכך, נְהִי דְאֶקְדָּמוּי (נְמִי) לֹא מְקַדְּמִים – אף
24 שאמנם לא הקדים את ההדלקה, כרצונו, מכל מקום אַחֲרֵי נְמִי לֹא
25 מְאָחֵר – גם לא איחר את ההדלקה לעשותה לאחר הכיבוי, ואין זה
26 נחשב שלא נעשה כלל רצונו.
27 הגמרא דנה באדם החותה גחלים בשבת: תַּנּוּ רַבָּנָן, הַחֲזוּתָה גְחָלִים
28 – ממלא כלים בגחלים מתוך ערימת גחלים בְּשַׁבָּת, חַיִּיב תַּפְּאָת
29 אחת, וכטעם שיבואר להלן. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי
30 אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי צְדוֹק, חַיִּיב שְׁתֵּים – שתי חטאות, אחת מִפְּנֵי שֶׁהוּא
31 מְכַבֵּה אֶת הגחלים הַעֲלִינּוֹת, שהרי הוא מניחם עתה בכלי אחר
32 ומניח עליהם גחלים, והם כבים מחמת הכובד שעליהם, וְחַטָּאת
33 נוספת מפני שֶׁמְכַעֵר אֶת הגחלים הַתְּחַתְּלוֹנוֹת, שעד עתה היו כבויות
34 מכובד המשא שעליהם, ועתה נעשות עליונות, והן בווערות.
35 מקשה הגמרא: בְּמֵאָּ עֲסָקִינוּ – באיזה אופן עוסקת הברייתא, אִי
36 דְקָא מִיבּוּיָן – אם הוא מתכוין לְכַבּוֹת את העליונות וְלְהַבְעִיר את
37 התחתונות, מֵאָּ מְעַמָּא דְמֵאָּ דְפְּטָר – מה טעמו של תנא קמא
38 שחייב רק חטאת אחת, וְאֵלָּא אם מדובר דְלֵא קָא מִבּוּיָן לְהַבְעִיר את
39 התחתונות, אלא רק לִישׁוּל את העליונות ולכבותם, אם כן קשה מֵאָּ
40 מְעַמָּא דְמֵאָּ דְמַחְיִיב תַּרְתֵּי – מה טעמו של רבי אליעזר ברבי צדוק
41 שמחייב שתי חטאות, והלא כיון שהתכוין רק לכבות ולא להבעיר,
42 הרי הוא מתעסק על הבהבוע ופטור.
43 מתרצת הגמרא: רַבִּי אֱלֵעָזָר ורַבִּי חִנְיָא דְאֶמְרֵי תְּרוּוּיָהּ – אמרו
44 שניהם תירוץ אחד, מדובר בְּגִזּוֹ שְׁנֵיתְכּוּוֹן לְכַבּוֹת את הגחלים
45 הַעֲלִינּוֹת לצורכו, שהיה נפח והוצרך לפחמים, והיו העליונות גחלים
46 גסות, ובאמת לא היה צריך להבעיר את התחתונות, ועשה כן בְּרִי
47 לְהַבְעִיר – אף על פי שעל ידי זה יבעיר אֶת התחתונות, ולגביו זהו
48 קלקול, לא היה איכפת לו בכך, כיון שעיקר רצונו היה לכבות את
49 העליונות. ונחלקו בהבערת התחתונות שמתקלקלים על ידי
50 ההבערה, דְּתַנָּא קָמָא סָבַר, כשם שכל מקלקל בשבת פטור, משום
51 שאין זו מלאכת מחשבת, אף מְקַלְקֵל בְּהַבְעִירָה, כגון זה שמבאע על
52 הגחלים התחתונות ומקלקלם לגבי עצמו, ואינו חייב אלא על
53 כיבוי העליונות. ורַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי צְדוֹק אָמַר שמתקלקל בהבערה
54 חַיִּיב, ולכן חייב שתיים. וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹהָנָן בביאור ברייתא זו,
55 שְׁבַנְפָּה שְׁנֵי – הברייתא עוסקת בנפח, שכוונתו רק לכבות את
56 העליונות ולא להבעיר את התחתונות, ונחלקו במקלקל בהבערה.
57 אָמַר רַבִּי יוֹהָנָן, עַד פְּאָן – עד עתה, שהעמדנו את הברייתא בנפח,
58 לֹא נִתְחַלְתָּה מְעַמָּא שֶׁל הַלְבָּה זו, שאין יודע מדוע חייבו רבי אליעזר
59 ברבי צדוק שתיים.
60 הגמרא מביאה תירוץ נוסף בביאור המחלוקת בברייתא: אִמֵּי בַר אֲבִין
61 וְרַב חֲנִינְיָא בַר אֲבִין, דְאֶמְרֵי תְּרוּוּיָהּ – אמרו שניהם תירוץ זה,

1 הגמרא מקשה על תירוצו של שמואל: מַתִּיב רַב אִוְשְׁעִיא, שנינו
2 במשנה (ט) לגבי אופן שחטא האדם ואינו יודע באיזה חטא, שרבי
3 אליעזר מחייבו בקרבן ורבי יהושע פוטרו, רַבִּי שְׁמַעוֹן שׁוּזוּרִי ורַבִּי
4 שְׁמַעוֹן אֹמְרִים, לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי אֱלֵעָזָר ורַבִּי יוֹהָנָן עַל אִדָּם הַעוֹבֵר
5 עַל דְּבַר שֶׁהוּא מְשִׂם אַחֵר, כגון שלא ידע אם לקט תאנים מאילן זה
6 או מאילן זה, שֶׁהוּא חַיִּיב חַטָּאת, שהרי ידע שחטא בלקיטת תאנים.
7 אֵלָּא [עַל מַה נִּחְלְקוּ], עַל דְּבַר שֶׁהוּא מְשִׂם שְׁנֵי שְׁמוֹת, כגון אדם
8 ששמתפק עם קצר או טחן, או שמתפק עם לקט תאנים או ענבים,
9 שְׂרַבִּי אֱלֵעָזָר מְחַיִּב חַטָּאת ורַבִּי יוֹהָנָן פּוֹטֵר. ממשין רב אושעיא,
10 את קושייתו: הרי רבי יהודה בא להוסיף על דברי רבי שמעון שזורי
11 ורבי שמעון בביאור מחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע, ורַבִּי יוֹהָנָן
12 עצמו מֵאָּ קָאָמַר – מה אמר בביאור מחלוקת זו, הרי אמר דְּפִלְגִי
13 בְּאֹפֶן שְׁנֵיתְכּוּוֹן לְלֶקֶט עֲנָבִים וְלֶקֶט תַּאנִּים, או בנתכוין ללקט
14 תאנים שְׁחֹדוֹת וְלֶקֶט לְבָנוֹת, שרבי אליעזר מחייב ורבי יהושע
15 פוטר. והרי אופנים אלו של עֲנָבִים וְתַאנִּים או של שְׁחֹדוֹת וְלְבָנוֹת,
16 מֵאָּ נִיהוּ – מה הם נחשבים, הרי הם כְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת – שני מינים, ואם
17 כן קשה, שהרי דברי רבי יהודה חַיִּיבו – הם הם דברי רַבִּי שְׁמַעוֹן ורַבִּי
18 שְׁמַעוֹן שׁוּזוּרִי בביאור מחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע, שהרי גם הם
19 אמרו שחלקו בשני שמות, ואם כן רַבִּי יוֹהָנָן שבמשנתו, מֵאָּ אַתָּא
20 לְאִשְׁמַעוּנִין – מה הם רב אושעיא את קושייתו: אֵלָּא לֹא מִתְעַסֵּק
21 שְׁמַעוֹן שׁוּזוּרִי. מסיים רב אושעיא את קושייתו: אֵלָּא לֹא מִתְעַסֵּק
22 אִיבָא בִּנְיִיהוּ – ודאי ההבדל בין השיטות הוא בדין מתעסק, דְּרַבִּי
23 יוֹהָנָן סָבַר שֶׁמִּתְעַסֵּק חַיִּיב, [וְרַבִּי שְׁמַעוֹן] וְרַבִּי שְׁמַעוֹן שׁוּזוּרִי סָבַר
24 שֶׁמִּתְעַסֵּק פְּטוּר, כלומר, רבי יהודה שמע רבי שמעון ורבי שמעון
25 שזורי העמידו את מחלוקתם של רבי אליעזר ורבי יהושע באופן
26 ש'אבד מלקט מלבו', והיינו שהמחשבה הראשונה שחשב ללקט,
27 אבדה מלבו ושכחה, אבל במתעסק שלא חשב כלל על מה שליקט,
28 סברו רבי שמעון ורבי שמעון שזורי שלדברי הכל פטור, ורבי יהודה
29 חולק ואומר שאפילו אם התכוין ללקט תאנים וליקט ענבים, מחייב
30 רבי אליעזר, ואף רבי יהושע לא פטר אלא בשני מינים אבל במין
31 אחד, חַיִּיב. וממילא תחזור קושיית הגמרא (ט) על שמואל שהרי כאן
32 מוכח שמתעסק חייב, ואילו שמואל פטר את המתעסק.
33 הגמרא מתרצת את הקושיא על שמואל, ומבארת באופן אחר את
34 המחלוקת של רבי יהודה ורבי שמעון. מתרצת הגמרא: לֹא – אין
35 ביאור המשנה כדברין, אלא בְּמִתְעַסֵּק דְּבַרִּי הַכֵּל פְּטוּר, וכשמואל,
36 וְהָכָּא, במשנתו, פְּהָא קָא מִפְּלִגִי – בדבר זה נחלקו רבי יהודה ורבי
37 שמעון, דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן שׁוּזוּרִי סָבַר, שְׂכַח מְלַקֵּט מְלִבּוֹ בְּשֵׁם אַחֵר –
38 שאם התכוין לתאנה זו ושכח, והוא סבור שהוא רוצה תאנה אחרת
39 שסמוכה לה, והלכה ידו על התאנה הראשונה, בזה לדְּבַרִּי הַכֵּל
40 חַיִּיב, משום שהתכוין לזה מתחילה, ועוד שגם כששכח מחשבתו, לא
41 טעה אלא באותו מין עצמו. כִּי פְּלִיגִי – ובמה נחלקו, רק בְּשֵׁנֵי
42 שְׁמוֹת, שהתכוין לתאנים ושכח, והוא חושב שרצה ענבים והלכה ידו
43 על התאנים, שרבי אליעזר מחייב ורבי יהושע פוטר. ואילו רַבִּי
44 יוֹהָנָן סָבַר, לֹא שְׂנָא – אין הדין שונה בין שוכח מחשבתו הראשונה
45 בְּשֵׁם אַחֵר – שהתכוין לתאנה זו וחשב אחר כך אחרת, וְלֹא שְׂנָא
46 בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת, שהתכוין לתאנים וחשב שהוא רוצה ענבים, אלא בשני
47 האופנים פְּלִיגִי – נחלקו רבי יהושע ורבי אליעזר, אבל במתעסק
48 לדברי הכל פטור.
49 הגמרא מביאה אופן נוסף בביאור מחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון:
50 רַבָּא אָמַר, לִיקְדָּם אִיבָא בִּנְיִיהוּ – יש הבדל בין השיטות באופן
51 שהיה בדעתו ללקט שני פירות, והיה סבור ללקט תחילה אחד מהם
52 וטעה והקדים ללקט את האחר, שרבי שמעון נחלקו בזה רבי
53 אליעזר ורבי יהושע, אך דווקא באופן שהם משני שמות, אבל באופן
54 שהיה בדעתו ללקט שני פירות משם אחד, הרי הוא חייב לדברי הכל
55 ואף על פי שטעה במעשהו והקדים את האחר, הואיל ושם אחד הם
56 ולבסוף גם ליקט את שניהם. אך לדעת רבי יהודה נחלקו רבי אליעזר
57 ורבי יהושע אף בשני פירות משם אחד. וממחלוקתם יש ללמוד
58 שדווקא נחלקו ב'ליקדם' בשם אחד שהיתה מחשבתו על שניהם, אך
59 אם טעה והיה סבור ללקט את זה וליקט אחר פטור מדין מתעסק, ואף
60 על פי שהם משם אחד, והיינו כשמואל.
61 מסייעת הגמרא מברייתא לסברא זו, ששייך 'מתעסק' בסדר הקדימה,

46 פרק המישי - דם שחיטה
47 פרק זה עוסק ברובו בחיובי אשם תלוי, מלבד המשנה הראשונה
48 העוסקת באיסור אכילת דם, ובה יבואר אלו מיני דמים אשרה תורה
49 באכילה.

משנה

50 נאמר בתורה (ויקרא יז טז) 'כי נפש כל בשר דמו היא כל אכליו יכרת',
51 ודרשו חכמים מלשון הפסוק שאיסור אכילת דם שחיביים עליו כרת
52 הוא באותו דם שהנפש יוצאת בו, ומשנתנו מפרטת את יציאות הדם
53 מגוף בעלי החיים באופן שהנפש יוצאת בהם, שחיביים על אכילתם
54 כרת.
55 (אכל) דם שחיטה - דם היוצא מבעל חיים בעת ששוחטים אותו, בין
56 בבהמה בין פהיה ובין בעוף, בין בבעלי חיים טמאין - האטורים
57 באכילה, ובין בבעלי חיים טהורים, המותרים באכילה. וכן דם נחירה
58 - היוצא מן הבהמה בשעה שקורעה לאורכה, מנחירה ועד החוזה,
59 ודם עיקור - שעקר את הסימנים, וכן דם הקנה - שהקזו דם
60 לבהמתו, שהנשמה יוצאה בו, בכל אחד ממיני הדמים הללו, תיבין
61 עליו כרת.
62 המשנה מונה עתה את מיני הדמים שאין בהם כרת: דם המוחל - דם
63 הבלוע בתוך האבר ששמו 'טחול', והוא מלא דם, וכן דם הגלב -
64 הבלוע בתוך בשר הלב, דם ביצים - ביצי תרנגולת שאין באת
65 מביאת זכר, והתאדמו מחמת שישבה עליהן תרנגולת, דם הנבים,
66 דם התמצית - דם המתמצה ונשפר מגוף הבהמה לאחר שכבר יצאה
67 נפשה, אין תיבין עליו, שאין כרת אלא בדם שהנפש יוצאת בו,
68 שנאמר (ויקרא יז טז) 'כי נפש כל בשר דמו הוא כל אכליו יכרת'. רבי
69 יהודה חולק על הדין האחרון, ומתייב גם בדם התמצית כמו בדם
70 הנפש.
71

נמרא

72 הגמרא מביאה ברייתא המבארת מנין לומדים את החילוקים בין מיני
73 הדמים: תנו רבנן בברייתא, נאמר בפסוק (ויקרא יז טז) 'כל דם לא
74 תאכלו', שומע אני - יכול הייתי ללמוד מפסוק זה שיש איסור
75 לאכול אפילו דם של מהלכי שמים - בני אדם, וכן דם ביצים, דם
76 הנבים ודם דגים, שהרי הכל בכלל משמעות הלשון 'דם', תלמוד
77 לומר - לכן סיים הפסוק ואמר 'לעוף ולבהמה', ללמד, מה עוף
78 ובהמה מיוחדין בכך שיש בהן לאחר מיתתן טומאה קלה - יש
79 לבשרם דין 'אוכל' ומקבלים טומאה בכביצה, וטומאה חמורה - אם
80 נתגבלו נעשים אב הטומאה, ומטמאים את הנושא אותם אף שאינו
81 נוגע בהם, ויש בהן איסור והיתר - שאסורים באכילה קודם
82 שחיטתן, ומותרים לאחר שנשחטו, והן מין בשר, אף כל בעלי חיים
83 שיש בהן טומאה קלה דמם אסור, וממילא אוציא מכלל האיסור דם
84 מהלכי שמים, שיש בהן טומאה חמורה, שאחרי מיתת האדם הוא
85 מטמא את הנוגע בו להיות אב הטומאה, וכן הוא מטמא במשא, ואין
86 בהם טומאה קלה - אך אין על האדם שם 'אוכל' לקבל טומאת
87 אוכלים.
88

1 כגון שנתפזרין לכבות את הגחלים העליונות ולהקעיר את
2 התחתונות, ונחלקו במחלוקת התנאים (שבת ע.) לגבי עיקר חיוב
3 הבערה בשבת. נאמר בפסוק (שמות לה א) 'לא תבערו אש בכל
4 משבתתיכם ביום השבת', ולכאורה קשה, שהרי כבר נאמר (שם כ) 'לא
5 תעשה כל מלאכה', וגם הבערה בכלל, ונחלקו התנאים מדוע חורה
6 התורה וכתבה לאו זה של הבערה, רבי יוסי סובר שהבערה ללא
7 יצאת, ללמד שבאיסור הבערה יש רק איסור לאו, ואין חיוב כרת
8 ומיתה, ורבי נתן סבר, שהבערה לחלק יצאת, כלומר, ללמד שכשם
9 שחיוב קרבן על הבערה בפני עצמה, אף אם עשאה יחד עם מלאכות
10 אחרות, כך גם העושה מלאכות אחרות בהעלם אחד, חייב על כל
11 אחת ואחת. ומבארת הגמרא: ונתנא קמא, האומר שאינו חייב אלא
12 אחת, סבר לה רבבי יוסי, דאמר שהקערה ללאו יצאת, ואין בה
13 חיוב כרת ומיתה, ולכן אמר תנא קמא שחיוב רק קרבן אחד, רק על
14 הכיבוי, ואילו על ההבערה אינו חייב קרבן, ורבי אליעזר רבבי צדוק
15 המחייב שתיים, סבר לה רבבי נתן, דאמר, שהקערה לחלק יצאת,
16 ויש בה חיוב כרת ומיתה, וממילא אין המכעיר ממועט מקרבן, וחיוב
17 שתיים.

18 הגמרא מביאה תירוץ נוסף לבאר את מחלוקת תנא קמא ורבי
19 אליעזר ברבי צדוק: רבא אמר, 'להקדים' איכא בנייהו - ההבדל
20 בין השיטות הוא באופן שהתכוין להדליק תחילה ואחר כך לכבות,
21 והדליק וכיבה בפעם אחת, תנא קמא סובר שאי אפשר לחייבו שתיים
22 כיון שיתכן שכיבה תחילה והוא רצה להדליק תחילה. ורבי אליעזר
23 סבר שכיון שסוף סוף עשה את שתי המלאכות, חייב שתיים, ואינו
24 חושש למה שהקדים מלאכה שרצה לעשותה השנייה.

25 הגמרא מביאה תירוץ נוסף לבאר את מחלוקת תנא קמא ורבי
26 אליעזר ברבי צדוק: רב אשי אמר, שמדובר ברייתא כגון שנתפזרין
27 רק לכבות ולא להבעיר, שלא היה יודע שסוף הגחלים התחתונות
28 להבעיר, והוקערו התחתונות מאיליהן, ונתנא קמא האומר שאינו
29 חייב אלא אחת, טעמו משום דסבר לה רבבי שמעון, דאמר (שבת
30 מא), שהעושה בשבת דבר שאין מתכוין אליו, פטור, ואף כאן כיון
31 שלא התכוין להבעיר את התחתונות, פטור. ורבי אליעזר רבבי
32 צדוק האומר שחיוב שתיים, טעמו משום דסבר לה רבבי יהודה,
33 דאמר (שם), דבר שאין מתכוין תיב, ולכן חייב גם על ההבערה.

34 הגמרא דנה באדם החותה גחלים בשבת והובערו מאליהם: תנו
35 רבנן, החותה גחלים בשבת - הממלא גחלים בכלי בשבת כדי
36 להתחמם בהם, והוקערו מאיליהן, נאמרו בזה שתי ברייתות, תני
37 תנא - בברייתא אחת שנינו שחיב, ותני אידך - ובברייתא אחרת
38 שנינו שפטור. ומבארת הגמרא: אין מחלוקת בין הברייתות, אלא
39 הדתניא תיב, קסבר שהעושה בשבת מלאכה שאינה צריכה
40 לגופה - שאינו צריך לגופה של מלאכה, כגון מכעיר זה שרצה רק
41 להתחמם בחתיית הגחלים, ולא היה צריך להבעירם, תיב עליה,
42 ולכן גם כאן חייב על ההבערה. והא דתנא - ובברייתא ששנינו
43 שפטור, הוא משום דקסבר שמלאכה שאינה צריכה לגופה, פטור
44 עליה, ולכן פטור על ההבערה שאינו צריך לה.